

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 23.

V Ljubljani, petek dne 10. avgusta 1917.

Leto I.

Delavstvo je lačno.

Pretečeni teden, v torek, so zastavkali delavci v tekstilni tovarni v Obrovicah, v brnskem predkraju. Okolo poldne je šla velikanska množica delavstva po brnskih cestah do „Delavskega doma“, kjer je bil na vrtu shod. Namestnik je obljubil delavstvu nekatere izboljšave v prehrani, a delavstvo jih je odklonilo, ker so bile premalenkoste. V sredo je bil v „Delavskem domu“ zopet velik shod, ki se ga je udeležilo okoli 30 tisoč ljudi. Pri deželnem predsedstvu so se pričela nova pogajanja, ki so trajala od pol dvanajstih do pol štirih. Popoldne so naznanili stavkajočim izid posvetovanj. Delavcem se je obljubilo, da dobivajo odslej neprikrajšano izmero kruha, tekstilni delavci dobe tudi dopolnilno karto za kruh, glede dobave sladkorja, masti in mleka so obljubljene izboljšave in odpravijo se nekateri drugi nedostatki. Prihodnji dan so se pričela pogajanja s podjetniki, ki so se končala šele v petek. Tekstilni delavci dobe 10%, doklado k temeljni mezdi in 10%, doklado k živilu, ki jih ne upravlja država. Tudi kovinarji so se udeležili gibanja in so dosegli enake izboljšave glede mezde in prehrane kakor tekstilni delavci.

V četrtek je bil shod, na katerem je bila sprejeta sledeča resolucija za mir: Na milijone žen in mater, na milijone starčkov in otrok kliče po koncu te strahotne moritve in po vrnitvi mož, očetov in sinov v družinski krog h gospodarskemu delu. Brnski proletarijat izraža s svojo demonstracijo željo po miru brez aneksij, brez kontribucij na podlagi samostojnosti narodov.

Pri tem gibanju se je seveda zopet odlikovala cenzura, ki do petka ni pustila nobenega poročila o gibanju v brnskih listih, med tem ko so praški in olomuški listi pisali o gibanju.

V torek 7. avgusta so demonstrirali tudi praški kovinarji, katerim pa je prepo vedala policija shod. Protestirali so hoteli proti preobitemu izvozu živil z Češke. Odposlali so deputacije na Dunaj in v Prago.

Vse kaže, da postaja „vzdržanje do zmage“ vedno težavnejše za delavstvo. Obljube, da bo boljše, ko spravijo letošnji pridelek, ne nasitijo nikogar. Ali sploh počaka pretežna večina delavstva, ki je že popolnoma onemoglo, tiste srečne jesenske čase, ko bo lahko pristavljalo zopet polne lonce na ognjišče? Splah je pa še veliko vprašanje, če ostane do jeseni še kaj poljskih sadežev. Krompir izkopavajo že sedaj, ko komaj dozoreva, žito je obrodilo veliko slabše, ko lansko leto, kar je drugih poljskih pridelkov so pa že davno „zaarani“ od vojaštva. Tako najbrže ne ostane za mestno prebivalstvo veliko, ker potrebuje kmet tisto, kar mu še ostane, sam zase.

Delavstvo je obupano, s težkim, skrbi polnim pričakovanjem zre v bodočnost. Moči mu pešajo, glad mu gleda že sedaj iz oči in „veličastne zmage“ ga navdajajo še z večjim strahom, ker ve, da opaja zmaga naskakovalce in jih slepo naganja,

da dosegajo še večje zmage. Zanj je le ena rešitev: Mir. Ali o tej rešitvi ni ne duha ne sluha, kamorkoli pogleda, vidi še vedno mrzlične priprave za nadaljevanje vojne. Sam mora pomagati celo, da ne nastane noben presledek v rednem teku vojne, sam mora kovati orožje, ki ga prej ali slej pogubi. To je tragična usoda delavstva, da je ono pravzaprav pravi vzdrževatelj vojne, vojne, ki ga telesno in duševno upropašča. Dela in kuje morilno orožje, prevaža ga semintje, noč in dan izdeluje vojne potrebščine — in posredna žrtev je tudi samo. To orožje ne mori le proletarca na „svražnikovi“ strani, to orožje reže tudi v njegovo telo. Čim dlje zastavlja vse svoje moči, da ne zmanjka jeklenega dežja na frontah, tem bolj gotovo si koplje samo prezgodnji grob. In tako prihaja misleče delavstvo do groznega spoznanja, da je morilec in samomorilec, zgolj zato, da si ohrani bedno življenje, da napolni želodec vsaj enkrat na dan. To spoznanje mora prej ali slej zrevolucionirati delavske možgane in mu pokazati smer njegovega bodočega dela.

Pismo iz Trsta.

V zadnjem pismu sem omenil kratko, da so tržaški sodrugi navzlic velikim težavam vojnega časa izvršili precej koristnega dela. Dejal sem, če tudi smo morali pod pritiskom najstrašnejše reakcije omejiti svoje javno delovanje le na gotove bližnje probleme ter zamolčati spričo krute realnosti naš silni protest, nismo vendar čakali s prekrizanimi rokami na boljše čase. Če nismo mogli, kakor sploh ves proletarijat, preprečiti največjega zla, prelivanja plemenite, dragocene človeške krvi na oltarju brezvestnih kapitalističnih interesov, imamo danes vsaj zavest, da smo s svojim delom storili marsikaj koristnega za ljudstvo in marsikaj „škodljivega“ za vse one številne in različne činitelje, ki so mislili, da jim je v senci vojnega prevrata dovoljen vsak zločin, vsako odiranje... Delo tržaških sodrugov se je vršilo na različnih poljih, predvsem pa na polju ljudske prehrane. Vredno je, da se ga omenja, tudi zaradi tega, ker ni bilo neplodno in ker je v gotovem primeru sila poučno. Predvsem v tem, da so bili ravno tekom vojne potrjeni na najslovesnejši način vsi temelji naše proletarske praktične politike in da so se morali takozvani javni faktorji naučiti marsikaj ravno pri neizobraženemu in preziranemu delavstvu...

Aprovizacija!... O svetniki! Že vidim kako obrača nejevoljni čitatelj oči v stran... Saj vem. Mnogo se je o tem pisalo, še več govorilo. Načrtov in obljub ni manjkalo, še manj vsegavedočega prerokovanja. Vse skupaj pa ni povečalo razpoložljivih zalog živil niti za funt najnavadnejše krompirjeve moke. Vsi so skrbeli za pridno in potrpežljivo ljudstvo: Država, občine, trgovci, prekupčevalci, veletrgci, itd., vsi so goreli plemenitega idealizma, vsi so storili, kar so le mogli. Ni čuda, da je

ljudstvo sedaj tako mirno in zadovoljno, in da je vse naše življenje tako pisano in srečno!...

Bodi pomirjen, sodrug čitatelj! Ne pišem o tem, kar bi se moralo storiti, pišem o tem, kar se je storilo, in sicer zaradi tega, ker nam to ne dela sramote.

Ozrimo se za trenutek nazaj in povejmo vse na kratko. Bilo je že dolgo leto po izbruhu vojne. Lakota je bila v Trstu že tedaj črnejša od sedanjega kruha. Oblasti so po svoji navadi pustile, da gre stvar svojo pot. Za javno aprovizacijo so se brigale malo ali nič. Oderuštvo je zato poganjalo svoje najbujnejše cvetke. Zgodilo se je to, kar je bilo pričakovati. Ljudstvo je obupalo, in si iskalo na svoj način rešitve. Šlo je na ulico in govorilo tako, da so bili vsi javni faktorji na mah prepričani, da je treba temeljite pomoči, katere so pa tako dolgo iskali, dokler jim ni socialistična stranka sama pokazala, kaj da je v danih razmerah predvsem potrebno. Ustanovila se je aprovizacijska komisija, ki je imela nalogo preskrbeti mesto s potrebnimi, kolikor mogoče cenimi živili. Ta komisija, v katero so bili poklicani zaupniki vseh strank, se je potem pod pritiskom socialističnih zastopnikov izpremenila polagoma v veliko, splošno koristno organizacijo.

Aprovizacijska komisija je spoznala takoj ob pričetku svojega dela, da mora v svrhu trajnega in rednega gospodarstva, urediti predvsem svoje zaloge in da mora nato s primernim ukrepom odsekati glavo vsaki javni spekulaciji. Uvidelo se je, da mora stremeti vse njeno delo za tem, da postane ona sama nakupovalec in oddajalec blaga, in da jo morajo pri tem voditi le koristi konsumentov in nikogar drugega. Prešla je na veliko praktično delo. Komisija je poleg svojih velikih skladišč, kjer se hranijo zaloge, otvorila zaporedoma po vseh mestnih okrajih svoje prodajalne, v katerih se oddaja konsumentom neposredno odkazano množino živil. Uredilo se je nato oddajanje na način, da so dobivali živež vsi ne samo nekateri. Uvedla je izkaznice za živila. Ta izkaznica je bila ključ vsega, je bila neizredno praktično evidenčno sredstvo, marveč tudi simbol enakopravnosti... Trst je prišel prvi na to izvedbo, in pokazal drugim, kako je treba delati v tem oziru. Komisija pa se ni omejila le na to. Spoznala je, da ni zadosti, če samo kupuje in oddaja blago in s tem odstranjuje z blagovnega trga škodljivo ingerenco prekupčevalcev in privatnih prodajalcev, marveč da mora skrbeti tudi za to, da se potrebno blago proizvaja kolikor mogoče v lastni režiji. Postala je tako polagoma največji tržaški obrat. Danes razpolaga z mlini, z veliko pekarno, s tovarno za milo in sveče, z zalogo svinjine ter izdelovalnico klobas, kletjo itd. itd... Da preskrbi otrokom in starejšim ljudem vsaj nekaj mleka, je komisija nakupila tudi gotovo število krav. Kupila je nadalje razne druge obrate ter otvorila vojne kuhinje. Obširnemu ustroju naše komisije se je končno zahvaliti, če je bilo mogoče otvoriti v vseh šolskih okrajih posebne obednice, kjer dobivajo vsi učenci ljudskih šol vsak dan in brezplačno primerno kosilo, kakor povem ob priliki obširnejše, ker je uredba

Izhaja razen ponedeljka vsak dan dopoldne.

Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6, 1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrta leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.80, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštne proste.

Insarati: Enostopna petič vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

šolskih obednic vredna posebnega zanimanja.

Skratka: Tržaška komisija je danes največje mestno podjetje in naj se sodi o njej kakorkoli, ostane vendar nepobitno, da je ravno ta komisija pokazala v jarki luči, koliko koristnega bi se bilo lahko storilo za vso državo, ako bi bila javna aprovizacija povsod tako organizirana kakor v Trstu in zlasti ako bi bila država sama pravočasno poslušala nasvete onih, ki so pokazali, da znajo tudi dejansko in v najtežavnejših razmerah nekaj storiti. Pa pustimo rekriminacije! Za danes naj omenimo še — in to nas mora kot socialiste posebno razveseliti — da je pri ustanovitvi tržaške komisije služila kot vzor delavska združna organizacija. Ves ustroj komisije je enak ustroju tržaških delavskih zadrug, in za brzo in popolno organizacijo tako ogromnega podjetja se je v prvi vrsti zahvaliti izkušnosti in žilavosti naših ravnateljev, sodrugov Pittonija, Gergicha in Visintinija.

Aprovizacija!... Težko, nadležno vprašanje sedanjega časa. Za ogromno večino ljudstva problem življenja, za druge problem bogastva in odiranja, za državo trajna neodpustna krivda, za nas pa zgovoren dokaz, da so ravno temelji našega dela in naše politike pričetek splošnega potrebnega preustroja...

Ce je pomanjkanje splošno, se ne od strani zla, niti če je organizacija še tako popolna in volja in sposobnost še tako velika. Z opisom razvoja tržaške komisije in z odkritim priznanjem njene koristi, nočemo še reči, da je pri nas aprovizacija zadostna in v redu. O ne! Prav nasprotno! Lakota trka na vrata revnega našega ljudstva in tirja toliko nedolžnih žrtev, da je pekel in groza. Izborna organizacija ni mogla odpraviti vsega zla. Za gotova živila, ki jih ni mogla aprovizacija kljub vsemu prizadevanju monopolizirati, se je treba naravnost trgati. Na javnih trgih se vijejo za cele ure dolge vrste ljudi, ki čakajo potrpežljivo na kilogram zelenjave. Pred skladišči oglja se pa nastavljanje pričinja že zvečer in konča drugi dan popoldne. Sedaj tako! Kako pa pozimi? In kako pojde sploh z vso prehrano, če se niti v letnem času ne more izhajati in niti tam, kjer ne manjka dobre volje in primerne organizacije? In kako dolgo naj sploh še traja trpljenje ljudstva, kako dolgo oholost in brezbrzičnost zadovoljne, na varnem počivajoče gospode? Nebroj vprašanj, ki ostanejo vsa nerešena, dokler ne poda združeno delavstvo svoj veliki, nepreklicni odgovor! Gh.

Zanimivo poglavje iz avstrijske aprovizacije.

Knez Schwarzenberg, eden največjih avstrijskih veleposestnikov in potemtakem seveda tudi eden največjih patriotov, izrablja prav temeljito vojno „konjunkturo“. Te dni je prodajal sadje s svojih posestev na javni dražbi. Vzklicna cena je bila 301.500 K, prodal pa je sadje za 577.750 K, torej je moralo biti veliko povpraševanje, kar seveda ni prav nič čudnega.

V Avstriji imamo posebno ministrstvo za ljudsko prehrano, ki noč in dan povečava s svojimi odloki že itak veliko anarhijo v splošni prehrani in se loti vsake stvari na nepravi strani. Krompir je rekviran od 1. avgusta dalje, koliko ga ostane za rekvizicijo, to je seveda drugo vprašanje, ker že sedaj, napol zrel, izginja v prazne želodce. Sadje ni rekvirirano, zanj veljajo le najvišje cene, katerih se knez Schwarzenberg prav gotovo ni držal, ker drugače bi ne bil dobil take ogromne svote. Zakaj ne pokupi vlada vse sadje, ga posuši in bi ga razdeljevala pozimi, ko bo lukal glad iz vseh špranj?

Sadje, ki ga pokupujejo v tako velikih množinah spekulante, prav gotovo ne pride v korist splošnosti, ampak ga bodo ljudski krvosesti prodajali „višjim desetisočem“ pozimi ob največjem pomanjkanju za silne cene. To sadje bodo predelali v marmelado, vkuhavali ga bodo, najbrže žgali tudi žganje iz njega — in široke ljudske mase si bodo pozimi tiščale želodce. Saj je res, da sadje nima mnogo hranilnih snovi, ali če bi ga imeli ob največjem pomanjkanju, ki brez dvomno pride, bi saj prevarali želodce z njim. Polni bi bili in ne krulili bi in vsaj kot sence bi se rešili še v mirne čase.

Morda se spomni urad za prehrano takole v novembru na sadje, kajti pri nas smo vsa tri leta dosledni le v tem, da prihajajo vse koristne odredbe prepozno.

Politični pregled.

— Italijani in jugoslovansko vprašanje. „Neue Zürcher Zeitung“ piše: Za predpogoj rešitve avstrijskega vprašanja v zmislu Italije smatra ententa potreben popoln sporazum med Italijo in Jugoslovani, ki so potom Srbije in Črne gore v ententi zastopani. Tudi Italijani si sami niso na jasnem, kaj hočejo ob Adriji. Tozadevno obstoje v Italiji tri struje: Prva, po številu najšibkejša skupina, zahteva osvojitve Goriske, Istre, cele Dalmadije in južne Tirolske do Brennerja. Druga, zmerna liberalna skupina, ki se zbira krog „Corriere della sera“, stoji na stališču precej široke in raztežne vladne formule, ki zahteva osvoboditev „neodrešenih dežel“ in zavarovanje države s strategično ugodnimi mejami v Alpah in ob Adriji. Demokratske stranke pa hočejo doseči popoln sporazum med Jugoslovani in se odreka aneksiji Dalmacije in južne Tirolske. Ruska revolucija je zadnjo skupino okrepila.

— Radičeve zahteve v hrvaškem saboru. Poslanec kmečke stranke Radič je imel na seji hrvaškega sabora 4. avgusta silno dolg govor, v katerem je dejal med drugim, da so Čehi tisti narod, ki zamore rešiti probleme monarhije v slovanskem zmislu. Monarhija mora postati slovanska država. Zahtevamo Slovence za se in zahtevamo, da pripoznajo Čehi našo politiko za pravo. Zahtevamo tudi naše brate v Banatu in Bački, narodno ujedinjenje se ne ustavi ob Dravi in Donavi, kvečjemu če so Ogrji tako pametni, da jim podelo popolno avtonomijo. Čisti hrvaški kurz pomenja popolno emancipacijo od Ogrske, zatvoritev vseh ogrskih šol na Hrvaškem, takojšen odstop vseh ogrskih uradnikov na Hrvaškem in združitev vseh hrvaških dežel, ki je danes kategoričen imperativ.

— Nova ruska ofenziva. V Kijevu je bila vojaška konferenca, ki se je udeležil tudi Kerenkij. Konferenca je izdala armadno povelje, v katerem se naznanja nova ofenziva. Armadno povelje pravi, ko začne nova ofenziva, morajo čete, preden se umaknejo, na svojih prostorih pasti do zadnjega moža.

— Kerenškega izjava. P. b. a. poroča z dne 5. t. m. iz Petrograda, da je Kerenkij ob priliki prevzema vodstva nove vlade izdal sledečo izjavo: „Spričo očitne nemogućnosti, da bi se na podlagi medsebojnega sporazumljenja različnih političnih struj, socialističnih kot nesocialističnih ustvarila krepka revolucionarna sila, kot jo zahteva pričujoči preteči trenutek, se čutim prisiljenega, da odstopim. Konferenca zastopnikov glavnih socialističnih, demokratskih in liberalnih strank z dne 3. avgusta je prišla po dolgih razmotrivanjih do sklepa, da so stranke, ki so bile zastopane pri tej konferenci sklenile, da izroče meni nalogo preustrojitve kabineta. Ker sem mnenja, da je nemogoče, da bi se v sedanjih okolnostih, ko preti deželi zunanji poraz in notranji razpad, odtegnil težki mi poverjeni dolžnosti, smatram to dolžnost za izrecno povelje de-

žele, da ustvarim v kolikor možno kratkem roku in vkljub vsem oviram, ki se bodo morale postaviti na pot, krepko revolucionarno silo. Jaz mislim oprti rešitev te naloge na svojo neizpremenljivo prepričanje, da zahteva blagor domovine in republike odpoved vsem strankarskim prepričanjem in polno samozatajevanje vseh ruskih državljanov, da ohranimo bojno delovanje armade in da zopet vpostavimo gospodarsko silo države, kar ukazuje zahteva trda sila vojne. Ker pripadam vladi od prve ure, odkar je prešla vsa moč v roke naroda, smatram za neizogibno, da se oprem na načela, ki jih je vlada sčasoma izdelala in jih izrekla v svojih izjavah. Istočasno smatram v svoji lastnosti kot voditelj vlade neizogibnim, da uvedem izpremembo v redu in razdelitvi vladnega dela, ker sem mnenja, da ni na mestu, da bi me oviral ozir na to, da bodo te izpremembe povzročile mojo odgovornost glede najvišjih nalog države.“

— Okrožnica Teresčenka, ruskega zunanjega ministra diplomatskim zastopnikom Rusije. (P. b. a.) V trenutku, ko je zadelo Rusijo novo in težko zlo, smatramo za svojo dolžnost, da razložimo svojim zaveznikom, ki so nesli z nami težko breme izkušenj, ki leže za nami, jasno in jedrnatost svoje stališče glede nadaljevanja vojne. Velika izprememba v našem državnem življenju, ki jo je povzročila revolucija, je zavisela od veličine naloge ruske revolucije. Vzpričo sovražnika se vršča pretvoritev vsega vladnega sistema se ni mogla izvršiti brez težkega motenja. Kljub temu je spoznala Rusija potrebo, da nadaljuje skupno akcijo na fronti v zvezi s svojimi zavezniki v blagor naše dežele in v polnem spoznanju težavnih nalog se je lotila krepkega nadaljevanja vojaških operacij v času novotvoritve armade in vladne oblasti. Ofenziva, ki je postala potrebna vsled strateškega položaja je trčila tako na fronti kot v notranjosti na nepremostljive ovire. Zločinska propaganda neodgovornih elementov, ki so rovarili v službi sovražnih agentov, je imela za posledico vstajo v Petrogradu. Istočasno je pozabil del čet na fronti, ki ga je obdelala ista propaganda, svojo dolžnost napram domovini in je olajšal sovražniku predor naše fronte. Vsled teh dogodkov ganjeno v svoji notranjosti, je razodel ruski narod svojo neomahljivo voljo s posredovanjem provizorične vlade vzišle iz revolucije. Vstaja je bila potlačena, povzročitelji so bili predani pravici. Na fronti se je vse storilo, da se zopet vpostavi bojna sila naše armade. Vlada misli, da bo srečno končala nalogo utrditve vladne oblasti, da zamoremo kljubovati vsem nevarnostim in da zamoremo nadaljevati delo revolucionarnega pretvarjanja. Rusijo nobene težave ne bodo spravile od njenega nepreklicnega sklepa; nadaljevala bo vojno do popolne zmage načel, ki jih je proglasila revolucija. Spričo nevarnosti, ki preti s strani sovražnika bosta naša dežela in naša armada z novoutrjenim pogumom nadaljevala veliko delo prenovljenja in na pragu četrtega vojnega leta bosta pripravila še prihajajoče boje. Mi smo popolnoma prepričani, da se ruski državljanji ne bodo ustrašili nobenega truda, da izvrše vznešeno nalogo branitve ljubljene domovine; tiha vzhičenost njih src in vera na zmago svobode bosta učinili, da se obrne vsa nepremagljiva sila revolucije proti sovražniku, ki ogroža našo zemljo. Mi vemo, da zavis naša svoboda, kot sploh svoboda vsega človeštva od poteka tega boja. Nove izkušnje, ki sta jih naložila ruskemu narodu zločinsko mišljenje in veleizdaja, bodo zamogle našo zavest o potrebi najvišjega napora, ki bo zahteval vse naše sile, samo še zvišati. V tej vzvišeni zavesti smo trdno prepričani o tem, da umik naših armad ni trajen in da bodo naše armade v danem trenutku pričele zopet prodirati, v imenu domovine in svobode in da bodo zmagonosno dovr-

šile veliko delo, zaradi katerega smo morali prijeti za orožje. Tereščenko.

— Oklic Leonida Andrejewa ruskemu narodu. N. Z. Z. poroča, da je pisatelj Andrejew izdal oklic na ruski narod, kjer pravi med drugim: „Ne obupajte. Ne izgubite vere na rusko revolucijo. Gotovo, grozno je videti, kako zdravi, dobro ohranjeni vojaki z mirno vestjo ubeže na prvi strel in kako puste na cedilu svoje lojalne tovariše. Teh bojazljivcev, teh zločincev in sužnjev, ki pripoznavajo samo nagajko, ni ustvarila ruska revolucija. Naša revolucija je stara samo štiri mesece, dočim je vladala avtokracija tisoč let in v tej dobi je spasila ruski narod, potlačila čut dolžnosti, ustvarila na tisoče sužnjev in napolnila Rusijo s tropo konfidentov, špijonov, izdajalcev in banditov. Danes je grozen. Bodočnost nič manj, starci plakajo, če danes berejo časopise. Smehtanje je izginilo v nesrečnem mestu, ali v svojih trpljenju in v svojih solzah najde Rusija zopet pogum in silo. Samo poštenost zamore rešiti Rusijo. Združite se, poštenu ruski državljani in poženite z vsemi silami iz svoje srede izdajalce in lopove, največje sovražnike mlade ruske svobode.“

— Miljukov, Kerenski, Čejdže. (P. b. a.) Na seji provizorične vlade, zastopnikov strank in izvrševalnih odborov je predlagal Miljukov, da se izroči Kerenskemu polna moč. Diktaturo mora imeti ali Kerenski in provizorična vlada neodvisno od delavskega in vojaškega sovjeta ali pa se naj prenese polna moč na slednjega. Vprašal je Čejdžeja, če hoče prevzeti moč, nakar je odgovoril Čejdže v imenu delavskega in vojaškega sovjeta, da le-ta odločno odklanja to moč.

— Za revizijo vojnih ciljev entente. „Berliner Tagblatt“ poroča iz Stockholma: Kerenski želi, da vpostavi konferenca entente vojne cilje brez aneksij in odškodnin. Konferenca za revizijo vojnih ciljev bo koncem avgusta v Londonu.

— Položaj na Finskem. Peterburška brzojavna agentura poroča: Na skupnem zborovanju delavskega in vojaškega sovjeta, mornariških in polkovnih odborov ob navzočnosti generalnega guvernerja Finske, poveljnika mornarice, podpredsednika senata in voditelja finskih demokratičnih socialistov so bili sprejeti po burnih debatah sledeči sklepi: 1. Vsi ruski državljani se morajo pokoriti ukazom začasne vlade, ki je zakoniti organ ruske revolucionarne demokracije. — 2. Finska demokracija je napravila napako, ker je brez soglasja z rusko demokracijo proglasila samostojnost. — 3. Da se razreši položaj, se sestavi enakovreden odbor zastopnikov ruske in finske demokracije, ki naj uredi konflikt. — Kakor poročajo iz Kodanja, se ni uklonila večina finskih deželnozborskih poslancev razpustu deželnega zbora. Socialistična frakcija je sprejela tozadevni sklep.

— Za avtonomijo Besarabije. Besarabski Rumuni so sklenili z ukrajinskim centralnim odborom, z „Rado“, pogodbo, da izvedejo s skupnim postopanjem avtonomijo Besarabije. V Odesi je bil kongres rumunskih častnikov in vojakov, ki zahteva od začasne ruske vlade takojšnjo ustanovitev srednjih šol z rumunskim jezikom.

— Anglija ima še vedno 16 milijonov ton ladijskega prostora. Angleško ministrstvo za ladijsko plovbo naznanja, da ima kljub ogromnim izgub po podmorskih čolnih še vedno 16 milijonov ton ladijskega prostora, ki plove po visokem morju.

— Premirje? N. Z. Z. prinaša sledeče poročilo: Pariški dopisnik „Corriera“ poroča na podlagi kabskega poročila „Morning Post“ da sprejema vlada Zedinjenih držav popolnoma ravnodušno poročila, da ponudi Avstrija premirje na vseh frontah. Ameriška vlada ne dela nobene razlike med Avstrijo in Nemčijo, čeprav bi prišla Avstrija rada iz kritičnega položaja, v katerega

je prišla vsled Nemčije. Ameriška vlada smatra vsak predlog, ki prihaja z Dunaja za predlog, ki prihaja iz Nemčije.

Stockholmska konferenca.

„Daily News“ poročajo iz Washingtona z dne 31. julija: Predsedstvo „Ameriške delavske federacije“ je sprejelo povabilo holandsko ameriškega odbora, da odpošlje svoje zastopnike v Stockholm, ki naj obrazlože stališče ameriškega delavstva napram vojni. Ti delegati se ne udeležijo glavne konferene, ker niso socialisti, pač pa razlože na predposvetovanjih, kaj smatra 2 in pol milijonov članov federacije za vojni cilj Amerike. Socialistični poslanci, ki so izključeni, bi zastopali le nekaj tisočev delavcev.

Holandsko skandinavski odbor je zaslusal 26. julija delegata poljske socialistične stranke v Galiciji in Sleziji, sodruha Daszynskega. Vsebina spomenice poljske stranke je na kratko sledeča: Delegatje poljske socialistične stranke v Varšavi ne morejo na stockholmsko konferenco, ker jim cesarske nemške okupacijske oblasti ne izpostavijo potnih listov. Spomenica velja torej le za poljsko stranko v Galiciji in Sleziji. 25 milijonov Poljakov ima zelo razvito nacionalno življenje in zatiralci se jih boje in jih preganjajo, ker so politično misleč narod. Od leta 1790. so začeli Poljaki deset krvavih vojn in revolucij za svojo osvoboditev. Poljski socialni demokratje izjavljajo: Zahtevamo svobodno neodvisno Poljsko kot uspeh sedanje vojne. Brez svobodne Poljske ne bo v Evropi trajnega, na demokraciji temelječega miru. Smo za samoodločevanje narodov in proti aneksijam in kontribucijam in proti gospodarski vojni po tej krvavi vojni. Smo za to, da se dežela na novo zgradi s skupno pomočjo. Za nas je vprašanje o svobodi morja vprašanje o svobodnem dohodu k morju. Smo pristaši svobodne trgovine. Smo za svetovni mir na temelju sporazuma med narodi.

Dnevne beležke.

— Ljubljanska slovenska realka z nemškim ravnateljem. „Slovenski Narod“ od srede se bavi podrobno z razmerami na ljubljanski realki, ki jo obiskujejo v pretežni večini slovenski dijaki, a kljub temu je realka na zunaj popolnoma nemški zavod. V šolskem letu 1916/17 je prišlo na realki na 100 slovenskih dijakov le 40 nemških dijakov. Sedaj gre namreč za vprašanje, kdo postane naslednik odstopivšega ravnatelja Junowicza. Boj za ravnateljsko mesto vodi nemški Volksrat, kateremu se je pokorila deželna vlada in predlagala deželnemu šolskemu svetu kandidata po Volksratovi izberi. O tem piše „Narod“: „Pri deželni vladi je namreč obveljal komando nemškega Volksrata in deželna vlada je predložila na seji deželnega šolskega sveta za ravnateljsko mesto na ljubljanski realki popolnoma nemško nacionalni terno. Na prvem mestu predlaga Tertnika, na drugem mestu Achitscha, na tretjem Swobodo. Tertnik je po rojstvu ljubljanski Slovenec, ki se je pozneje prelevil v Karniolca in zagrizenega nemškutarja. Tertnik je bil v Trstu, kjer je služboval na realki, nemško nacionalen agitator, katerega glavni poklic ni bila profesura, marveč nemško nacionalna propaganda. Tertnik je kandidat radikalnega krila v nemškem Volksratu. Achitsch ne zna nobene besedice slovensko. Swoboda govori slovensko za silo s svojo kuharico, v javnosti pa sam izjavlja, da ne zna slovensko.“ Deželni šolski svet kranjski ni odobril tega vsiljenega predloga, ampak

prodril je s svojim predlogom, ki postavlja na provo mesto slovenskega kandidata, dosedanjega ravnatelja idrijske realke. Ob koncu članka vzklika „Narod“: „Jugoslovanski poslanci, bodite odločni, neupogljivi in brezobzirni!“ Enako željo imamo tudi mi.

— Zasačene zaloge živill. Sodrugi nam sporoča: V sredo med 11. in 12. dopoldne je bilo na Starem trgu silno živahno. Sredi gruče ljudi je klečala pred nekim policijem branjevka Teranova, ki ima svojo branjarijo na Starem trgu št. 19 in kričala na ves glas: „Gospod Fric, rešite me.“ Poizvedoval sem, kaj pomenja ta veledramatični prizor na cesti, sem izvedel, da sta prišla h Teranovi dva mestna tržna stražnika in jej ukazala, naj pokaže svoje zaloge. Ženska je šla nekaj časa z njima, a je potem poizkušala ubežati. Najprej je vrgla denarnico od sebe, v kateri je imela nad 100 kron denarja. Ko je pobiral stražnik denar, je hotela ubežati, a jo je eden od obeh pridržal. Začel se je pravi pretep in komaj sta stražnika Teranovo obvladala. Prišla sta na pomoč še dva policaja in potem so srečno ugnali hudo žensko. Stražnika sta našla v skladišču Teranove v Čolnarski ulici od 350 do 400 kg moke in okolo 150 jajc; vse je imela že lepo spravljeno v zabojih, da „aprovizionira“ Tržačane, katerim je bila namenila bjago. Živila so jej seveda konfiscirali.

— Kako udejstvuje grofica Auerspergova svojo človekoljubnost. Iz Spodnje Šiške nam pišejo: Grofica Gabriela Auerspergova, ki slovi daleč naokoli po svoji „človekoljubnosti“ in ki pripravlja v svojem zavetišču „Angel varuh“ rezerve za klerikalno armado, je kupila te dni v Spodnji Šiški neko hišo, da poveča svoj zavod. Hišo je tudi plačala. Pa to je njena stvar. Ali stvar, ki mora zanimati tudi še koga drugega je sledeča: V kupljeni hiši je takoj odpovedala in sicer sodnijsko vsem petim strankam stanovanje! Znano je, kakšna stanovanjska mizerija vlada v Ljubljani in okolici, kjer je že okolo 1500 ljudi brez pristrešja. Postopanje grofice Auerspergove kaže iznova, koliko je vredna „dobrodelnost“ gotovih ljudi, ki vporabljajo za udejstvovanje svoje dobrodelnosti tudi nasilna sredstva. Nimamo prav nič proti temu, da razširja grofica svoj zavod, le to nas je razburilo do skrajnosti, da pomeče Auerspergova brezobzirno ljudi na cesto.

— Sodrugi Pittoni je odpotoval te dni v Stockholm kot delegat avstrijske italijanske socialno demokratične stranke.

Aprovizacija.

Ljubljana dobi 10.000 kg sladkorja za vkuhanje sadja, tako je bilo sklenjeno na seji „Gospodarskega sveta“ v sredo. Sladkor za vkuhanje je iz preostankov redne razdelitve. Sodrugi po deželi, ki so v aprovizacijskih odborih, pozivljamo, da spravijo na razgovor vprašanje o razdelitvi preostalega sladkorja.

Prepoved prodaje sadnih konzerv. Urad za ljudsko prehrano prepoveduje prodajo sadnih konzerv — vkuhanega sadja, marmelade, posušenega sadja itd. — iz žetve 1917 in sicer zato, da se ne prodajo za previsoke cene, dokler ne izidejo določbe o najvišjih cenah. Dalje prepoveduje urad za ljudsko prehrano kuhanje žganja iz apriko, breskev, hrušk, češpelj in jabolk in tudi ostankov tega sadja.

Razdelitev čebule na uradniške karte. V petek, dne 10. avgusta bo mestna aprovizacija ljubljanska iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa oddajala na izkasnice uradniških skupin čebule po 40 vin. kg. Določa se naslednji red: od 2. do 3. I. skupina, od 3. do pol 4. II. skupina, od pol 4. do 4. III. skupina, od 4. do pol 5. IV. skupina. Na vsako osebo odpade po pol kilograma, nobena družina pa ne dobi več kot 5 kg čebule. Pripraviti je drobiž.

Poskrbite! Obiskovalci vojne kuhinje nam pišejo: Ne vemo sicer, v čigavih rokah je vojna kuhinja, bili smo mnenja, da je v občinski režiji, pa po besedah „da mora vse drago kupiti“ — ne bo. Vendar bi merodajne kroge prosili posredovanja, da bo vsak dan na vidnem prostoru napisano, kaj je ta in ta dan dobiti in koliko nas stane obed. Posebno je to važno za one, ki pošiljajo po jedi otroke — prinese, a ne ve povedati, koliko je za kaj dal; važno je tudi vsled vedne nestalnosti cen, in lahko bi po nedolžnem sumničeli otroka samovoljne prisvojitve denarja. Verjamemo, da je vse drago, saj sami to najbolj občutimo, a prav zato smo upravičeni vedeti, kam in zakaj gredo naši težki novci. Upamo, da se temu čimprej odpravimo. Prosimo!

Ovsena moka. Otrokom do dopolnega tretjega leta oddaja aprovizacija ovseno moko. Namenjena je nele v Ljubljani stanujočim, temveč tudi strankam z Viča in Most ter odpade na otroka po 2 kg na mesec. Priglasilo pa se je doslej šele kakih 900 strank, iz česar sledi, da veliko družin te moke še ni prejelo. Kdor reflektira nanjo, naj se zgleda v aprovizacijskem uradu na Poljanski cesti, ter predloži otrokov krstni listek in dobil bo nakazilo, veljavno za več mesecev.

Razno.

* **Praško delavstvo je lačno.** Iz Prage poročajo: V Pragi traja že nekaj dni delavsko gibanje, ki ga je povzročila slaba preskrba z živili. V teku so pogajanja med zastopniki delavstva in vlado, a doslej še ni nobenega uspeha. Zaupniki češkega delavstva pozivljajo češko ljudstvo, da se udeleži gibanja, ki zasleduje tri cilje: 1. Boj proti izvažanju živil iz Češke. 2. Boljša aprovizacija za delavstvo. 3. Mir. Delavstvo je imelo posvetovanja s poslanci Staučkom, Slavičkom in Steibružen. Poslanec Modraček je odšel na Dunaj k ministru za prehrano. Ostali poslanci vodijo pogajanja pri namestništvu, ki pa so brezuspešna. Cestna železnica ne vozi zaradi „tehničnih težkoč“.

* **Zračni napad na Pulj.** V noči od 3. do 4. avgusta od četrta na eno do pol štirih zjutraj so uprizorili Italijani nov zračni napad na Pulj. Napada se je udeležilo 20 do 25 letal. Zmetali so približno 100 bomb. Napadalni cilji so bili objekti v puljski okolici, Fasana, Brioni, Dignanj, Rovinj in utrdbе v Pulju. V mesto samo je zadelo 20 bomb. Dve hiši v bližini arsenala sta bili poškodovani. V pomorski arsenal so zadeli tri bombe. Ranjen je bil en civilist. Letala so krožila v višini 3000 do 4000 metrov, zato jih naši projektori niso mogli razkriti. Pri zračnem napadu 3. avgusta je padlo 80 bomb, od teh 36 v mesto. Tri privatne hiše so bile težko poškodovane, nekatere le lažje. V bližini kolodvora je pričelo goreti. V aranžirnem kolodvoru sta bila dva prazna vozova zrušena. Dva častnika sta bila lahko ranjena. Ranjene so bile tudi žene in otroci in neko staro ženo je ubilo.

Vojna.

AVSTRIJSKO VOJNO POROČILO.

Dunaj, 9. avgusta. (Koresp. urad.) Uradno se razglša:

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmaršala von Mackensena.

Poskusi Rumunov in Rusov, da bi razveljavili severno Focsanov priborjene nemške uspehe z močnim masnim sunkom, so se izjalovili popolnoma. Sovražnik je izgubil do včeraj zvečer 50 oficirjev in

3300 mož vjetnikov, poleg tega 17 topov in nad 50 strojnih pušk in minometov.

Armada fronta generalobersta nadv. Jožefa.

Pri armadi generalobersta barona Rohra, katera se bori ob ogrski vzhodni meji, je prišlo včeraj skoro na vseh frontnih odsekih do ugodno potekajočih bojev, v katerih smo dosegli prostorne pridobitve. Ljudi sovražnikov napadi so bili krvavo odbiti.

V južni Bukovini je iztrgala po večdnevem trdem borenju naša kavalerija Rusom pri Vami dve zaporedni višinski poziciji. Prodira proti Gurahumori. Dalje severno ni nastala v položaju nikaka bistvena izprememba.

ITALIJANSKO BOJIŠČE.

Ničesar novega.

Šef generalnega štaba.

NEMŠKO VOJNO POROČILO.

Berlin, 9. avgusta. (Kor. urad.) Wolffov urad poroča:

Veliki glavni stan.

ZAPADNO BOJIŠČE.

Armada skupina generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Neugoden svit je oviral dopoldne razvijanje živahnega ognjenega delovanja. Šele zvečer je narasel artiljerijski boj na Flandrskem. Ostal je po noči močan in dosegel na nekaterih odsekih, zlasti na obrežju in od Bixschooje do Hollebeke najskrajnejšo ljutost. Infanterija ni napadla. Pri Hooge prodirajoči angleški izvidni oddelek je bil odbit.

V Artoisu se je stopnjeval ogenj na obeh straneh Lensa. Tudi tukaj so ostali siloviti sovražnikov izvidi brez uspeha.

Pri drugih armadah je ostalo bojno delovanje, ki se je ojačilo zvečer na več krajih, v običajnih mejah.

VZHODNO BOJIŠČE.

Armada fronta generalfeldmaršala princa Leopolda Bavarskega.

Ničesar novega.

Armada fronta generalobersta nadvojvode Jožefa.

V gozdnih Karpatih in obmejnem gorovju zapadne Moldave je prišlo do uspešnih bojnih dejanj. Na nekaterih odsekih smo pomaknili svojo črto naprej in zavrnili močne sovražne protinapade.

Armada skupina generalfeldmaršala Mackenseja.

Položaj se je razvil ugodno: Rusi in Rumuni so peljali z masnimi napadi močne sile v ogenj, da bi iztrgali našim četam severno Focsanov priborjeno in tudi včeraj znatno povečano pridobitev; vsi napadi so bili vrženi nazaj, sovražniki so vtrpeli najtežje krvave izgube. Število vjetnikov se je zvišalo na 50 oficirjev in 3300 mož, plen na 17 topov in nad 50 strojnih pušk in minometov.

MAKEDONSKO BOJIŠČE.

Nikakih večjih bojnih dejanj.

Prvi generalni kvartirni mojster v. Ludendorff.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Vojna zveza kranjskih konzumnih zavodov in konzumnih društev

F. Z. Z. O. Z.,

Ljubljana, Franca Jožefa cesta št. 5

razpisuje s tem službo:

pisarniškega ravnatelja.

Reflektanti, ki so povsem trgovsko izobraženi, naj pošljejo svoje oferte na predsedstvo

do 15. avgusta 1917.

„ASANOL“ ima presenetljiv uspeh pri pokončanju žoharjev, škurkov, mravelj itd. Ena škatlica stane 1 krono.

„Piff - Paff“ (nadomestilo za podganjo smrt) najboljšo sredstvo za streljanje podgan in miši. 1 pušica stane K 1.50.

„St. Valentinov redilni prašek za prešiče“ je edino uspešno pri prebavi krme, zaradi tega izredno redi meso in tolišo. 1 zavoček stane 1 krono.

Dobi se vseh prodajalnih konzumnega društva za Ljubljano in okolico.

Občno konzumno društvo
v Zagorju ob S.
reg. zadr. z om. por.

Zadruga je najboljša aprovizacijsko mesto, ki preskrbljuje z vsemi potrebščinami svoje članke po najugodnejših cenah.

Član konzumnega društva lahko postane vsakdo.

Vstopnina in delež sta razmeroma majhna.

Delež se lahko odplačuje v rokih.

F. BATJEL

Prej v Gorici.

Ljubljana, Stari trg 28

Moška in ženska dvokolesa

še s staro pnevmatiko

Šivalni in pisalni stroji, gramofoni, električne žepne svetilke. Najboljše baterije.

Posebno nizka cena za preprodajalce.

Mehanična delavnica na Starem trgu št. 11.

Mazilo za lase

varstvena znamka „Netopir“

napravi g. Ana Križaj v Spodnji Šiški številka 222 pri Ljubljani. Dobi se v Kolo-dvorski ulici 200 ali pa v trafiki pri farni cerkvi. V treh tednih zrastejo najlepši lasje. Steklenica po 4 in 5 K. Pošilja se tudi po pošti. Izborna sredstvo za rast las. — **Za gotovost se jamči. — Zadostuje steklenica.** Spričevala na razpolago.